

A városvédelem tömegeket igényel

Sorok a szegedi városszépítő első közgyűléséről

Vagy negyedórát várni kellett, hogy a Szegedi Városszépítő Egyesület első közgyűlése határozatképes legyen. Ehhez a tagdíjbefizetés igazolásával rendelkező egyesületi tagok felének kellett összejönnie. Végül is voltunk vagy harmincöt, s a városi főépítész jogosan tette föl a kérdést, vajon csak az eső, mostoha időjárás az oka a gyér érdeklődésnek? Mert már az maga elgondolkodtat, hogy az éppen egy esztendője alakult városszépítő egyesület eddig mindössze 120 embert tudott e nemes ügy mellé állítani, a város mintegy 130 ezer lakójából. Egyszerű érdeklődés, közöny húzódik-e meg a jelenség háttérjében, esetleg többen vállalják a kibic szerepét, mint a tényleges munkát, netalántán nem elég hatékony a propagandamunka, vagy nem értenek egyet az egyesület elképzeléseivel, célkitűzéseivel? Egy mindenesetre: a Szegedi Városszépítő Egyesület fennállásának egy esztendője során bebizonyította léte értelmét, megtette az első lépéseket a szervezeti élet megteremtésére, megtartotta első visszhangos programjait, és kezdeményezésére néhány dolog történt is a városban.

Egy esztendő munkáját összegezve a beszámoló megállapította, hogy a különböző társzervekkel közösen rendezett programok a városi környezet értékeinek megismerésén túl a közvéleményt leginkább foglalkoztató témákat elemezték. Így vitát szervezett a Szegedi Nemzeti Színház rekonstrukciójáról; beszélgetésre hívta a város építészait és a járóselejteket, a közlekedési ügyek pedagógusait, építésszek és szülők jártak körül: az új hid szegedi hídfőjének beépítési tervével kapcsolatos vitát követően módosították az elképzeléseket: a városszépítő egyesület kezdeményezésére a tanács lebontatott két, városképet csúfító pavilont, s egy ke-rekaszat-beszélgést is szervezett, ahol a városban működő tervezővállalatok építészeti közszemlére bocsátották a jövőben megvalósításra kerülő pavilonok terveit.

A városvédő és városszépítő tevékenység nemcsak látványos, nagy horderejű munkákban testesül meg. Való igaz, hogy különös súllyal és kiemelten foglalkozik a városszerkezettel, az építészeti értékek védelmével, a megújuló környezet objektumaival, de fővállalója az apróbb munkákat is. Például — s erről megemlékezett a beszámoló, és néhány hozzászóló is — a tanárképző főiskola főépületének zárt udvarán visszahelyezték a régi kandelabereket, a Radnóti gimnázium súlyos tölgyfa aijára is visszakerült a silány alumínium helyett a súlyos rézkilincs. Az egyesület tagjainak közreműködésével elkészült a műemlékek és a műemlék jellegű épületek katasztere és fényképe, valamint a szegedi szobrok leltára. Jó néhány terv született egy esztendő városi információs rendszer kidolgozására. Kass János grafikusművész pedig letett egy javaslatot az egyesület és a városi tanács asztalára, a Lenin körút két végpontját összekötő Tisza-part kulturális-művészeti centrummá való átalakítására.

Az egyesület nem végezhette volna eredményes munkát, néhány lelkes tag, és üzem, vállalat, szocialista brigád hathatós közreműködése nélkül. Mindenekelőtt a Szegedi Nyomdat és a Déggáz pb-gázoltó állomás Hága László szocialista brigádját illeti dicséret. A nyomdászok társadalmi munkában készítették el a tag-

sági könyveket és egyéb nyomtatványokat, a Hága László szocialista brigád pedig a kommunista szombatokon keresett pénzt — mintegy 9 ezer forintot — utalták át a városszépítő egyesület számlájára. Követendő példák!

Bár kevesen voltak az első közgyűlésen: ötletben, javaslatban, figyelemfelhívó véleménynyilvánításban nem volt hiány. Valamennyien városunk szépsége, értékeinek megóvása érdekében emeltek szót. Szorgalmazták például az együttműködést több üzemmel, vállalattal, társadalmi és tömegszervezettel; például a városgazdálkodási vállalattal, az MTESZ-szel, a Magyar Hírdetével stb. Javasolták, hogy nyáron szervezzen a KISZ az egyesület közreműködésével városszépítő építőtábort — a fiatalok, mindenképp a Tömörkény gimnázium művészeti tagozatos hallgatói részt vállalhatnak építészeti pályázataiban, egykori jeles személyiségek sírjainak rendbehozatalában, emléktáblák, szobrok tisztításában, környezetrendezésben. Szó volt az össze-vissza ragasztott plakátok környezetcsúfító hatásáról, a temetők siralmas helyzetéről, a város fájainak védelméről, a Sancer-tavak környékének

óvásáról, a városban levő térképészeti jelek Európában egyedülálló vasöntvényeinek védelméről. Javasolták, hogy a városszépítő egyesület támogatásával készüljön szobor, mely Kovács István szegedi építőmesternek állít emléket, aki a múlt század kiváló építészeként megmentette a szegedi vár gótikus és reneszánsz maradványait, és jó néhány épület is az ő nevéhez fűződik. Talán ezen emlékművet össze lehetne kapcsolni a Sulkovszky-ház megmentett, nagyszerű kapujának felállításával is.

A Szegedi Városszépítő Egyesület életében egy új szakasz kezdődik. Lejárt a kísérletezés esztendője, az egyesület megtalálta leghatásosabb munkaformáit, ki-kristályosodtak legsürgetőbb feladatai. Ahhoz, hogy céljait elérje, hogy minél többet tudjon tenni Szeged természeti és építészeti értékeinek védelmében, tömegközvetítésre van szüksége: az eddigienél sokkal több lakó-patriótára, tette kész fiatalra, és tapasztalt felnőtre. Ezért a Hazafias Népront szegedi városi bizottságának székházában (Vörösmarty u. 3.) hétfőnként, délután 5-6 óra között továbbra is fogadóórát tartanak, ahol bárki megteheti észrevételeit, javaslatait, elmondhatja ötleteit.

T. L.

Olcsó-e a munkaerő?

A tapasztaltabb turis-tak már jól tudják, hogy nagyon kockázatos vállalkozás összehasonlítani a „kinti” és az itthoni árakat és béreket. S még kockázatosabb afféle magán-árfolyam számítgatás alapján eldönteni, hogy nálunk mennyire drága — vagy éppen túlságosan olcsó-e — a munkaerő?

E kérdésekhez sokkal bonyolultabb számításokkal lehet csak közelíteni, s még így is meg kell békülni a viszonylag nagy hibahatárokkal, a pontos eligazodást nehezítő tévedésekkel. Az egyes országokra jellemző fogyasztási szerkezet és arányok ismeretében, valamiféle közös valutában kellene számolni, ami a jól képzett statisztikusok számára is anynyira bonyolult feladat, hogy kénytelenek állandóan hangsúlyozni: számításaik eredményeit csakis becsléseként szabad kezelni. Mert igaz ugyan, hogy „kint” magasabb a bér és olcsóbb mondjuk a színes tv, vagy a kvarcóra, nálunk alacsonyabb a bér és olcsóbb, mondjuk, a lakbér... de ebből most miféle következtetés vonható le? Még a gyakorlatot és edzett utazó is zavarba jön, ha a maga módján számolgat és hasonlítgat: többnyire elképedve tapasztalja, hogy „kint” bizonyos árukat elképesztően olcsón, más árukat viszont — a hazai gyakorlathoz képest

— elképesztően drágán vásárolhat meg.

A legtaszaltabbak pedig már azt is tudják — vagy legalábbis sejtik —, hogy hibás az egész számítási alap. Zsákutcába vezet a bérek és az árak összehasonlítása akkor, ha megfelelkezünk annak vizsgálatáról, hogy a munkáltatók — az üzemek, a vállalatok — drágán, vagy olcsón jutnak-e a munkavállalóhoz? Ha drágán, akkor elemi érdekük, hogy óvatosan gazdálkodva bánjanak az emberi munkával. Ha meg olcsón, akkor nyilván ennek megfelelően értékelik és becsülik meg (anyagilag is) a munkaerőt.

Akkor most olcsó, vagy kellőképpen drága a munkaerő Magyarországon? Nem olyan egyszerű a válasz, mert attól függ, hogy kiről, vagy miről van szó: a vállalatról, vagy általában a népgazdaságról. Mondhatjuk azt is, hogy nálunk az élómunka viszonylag olcsó, mert az egy órára jutó munkaerőköltség mindössze 30—35 százaléka a nyugat-európai országok átlagának. (Ez sem biztos, mert nálunk egyelőre csak elvi döntés született a munkaerőköltség-számítás bevezetésére.)

S annyit azért tudunk, hogy például tavaly 316 milliárd forint volt az anyagi ágakban működő vállalatok összes munkaerőköltsége. Ennek háromnegyede a bruttó munkajövedelem; alig egynegyede a béreket terhelő adó, a további néhány százalék pedig szociális jellegű költség. Ez így nem látszik túlságosan magas munkaerőköltségnek. Csakhogy: miközben 1980 és 1983 között a munkajövedelem és a nyereségrészesedés összesen 16 százalékkal emelkedett, a bérek után fizetendő munkáltatói adók csaknem másfélszeresükre nőttek. Ez már nem lényegtelen drágulás. Vegyük ehhez még hozzá a munkaerőköltség további — és jórészt az állami költségvetést terhelő — összetevőit, és a végeredmény: a munkaerőköltségen belül több mint 28 százalék a szociális terhek aránya, s ez nagyjából egyezik a legfejlettebb ipari államok gyakorlatával.

Magyarán és egyszerűen: a vállalatok számára, az adóterhek növelésével sem túl drága, a nemzetgazdaság számára pedig korántsem olcsó a munkaerő „ára”.

A vállalati szférában megjelenő olcsó munkaerőnek — sok hátrány mellett — jól jövedelmező haszna is lehetne. De nincs, mert a munkaerő olcsósága nálunk nem versenytényező; az ebből — mellelleg: nem könnyen kiaknázható — piaci előnyök számunkra elvesznek a rendkívüli alacsony munkatermelékenység miatt. Ebből pedig az is következik, hogy a munkaerő-drágítás csakis olyan módszerekkel képzelhető el, amelyek révén a termelékenység is növelhető, vagy legalábbis a termelékenység-növelés serkenthető. Ellenkező esetben a munkaerő árának növelése a jelenleg sem túlságosan kedvező piaci pozícióink további romlásához vezet, hisz a mainál drágább munkaerőt változatlanul alacsonyabb hatékonysággal foglalkoztatni — a lehető legrosszabb üzlet.

Okkal feltételezhető, hogy a januártól érvényes új keresetszabályozási rendszer jócskán enyhíti majd a munkaerő ára és haszna körüli anomáliákat. Ha a vállalatok is úgy akarják. Mert e szabályozás összes — s máris nyilvánvaló — előnye aligha érvényesíthető a mozdíthatatlanul merev belső ösztönzési rendszerben. Ha a vállalatok nem szánják el magukat saját érdekeltségi rendszerük gyökeres átforgatására, akkor számukra a munkaerő drágul ugyan — az általános érvényes szabályok értelmében — ám ebből senki semmit nem profitál, még az állami költségvetés sem. Ha viszont változik a vállalatok ösztönzési gyakorlata, akkor a drágábban kapott munkaerőt saját érdekeik miatt is okosabban, hasznosabban foglalkoztatják, s ez végül is nem mellőzhető nyereség-növelő tényező. A magasabb nyereségből pedig — s ez a keresetszabályozás lényegéből és logikájából következik — magasabb bérek és keresetek fizethetők.

A turistamentális alapuló számítgatásokkal persze még így sem lehet megbízható értékítélet-hoz jutni, ám ha valaki mégis makacsul így számolgat, akkor soha ne felejtse el megnézni, hogy a magyarországi munkatermelékenység hányadrésze a gazdasági-lag fejlett országokénak.

Jelenleg alig a fele, esetenként még annyi se.

Vértes Csaba

Hogyan dolgoznak?

Tájékoztató a TESZÖV-nél

A TESZÖV a termelőszövetkezetek érdekképviseleti szerve. *Hogyan dolgozik, hol, milyen formában képviseli a mezőgazdasági nagyüzemek érdekeit?* — erről tartott tájékoztatót tegnap délután a szövetség tanács-termében Haskó Pal, a szervezet titkára. Az egyik legfontosabb feladat, hogy a piac igényeit szervezett formában közvetítsék a termelő gazdaságoknak. A téveszkeknek a piac nagyobb-részt kereskedelmi és élelmiszeripari vállalatok jelent. Ahhoz, hogy biztonságosabb legyen a termelés, hosszú távon ismerniük kell a vertikum tagjainak egymás gondjait, lehetőségeit. Így elkerülhető mind a hiány, mind a túltermelés, amely gondokat okoz az ellátásban, illetve az értékesítésben.

A téveszszövetség a fontosabb vállalatokkal rendszeres konzultációkat szervez, ahová valamennyi érdekelte meghívják, s nemcsak kölcsönösen tájékoztatják egymást a problémákról, hanem az érdekegyeztetés konkrét formái is kialakulnak. Társulások jöttek létre például a fűszerpaprika-termelésben, a baromfitermesztésben és földmunkásokban, napirenden van gazdasági társaság alakítása a hűtőiparral. Jó a kapcsolat a konzerviparral és a Gabonaforgalmi és

Malomipari Vállalattal. Nem sikerült viszont egyelőre az együttműködés a boriparral, sok zavar támadt idén a földszérmelésben és felvásárlásban.

Egy másik területe az együttműködésnek, hogy a tudomány legújabb eredményeit minél előbb hasznosítsák a gyakorlatban is. A téveszszövetség kezdeményezésére számos kutatási eredmény gyakorlati próbáját valósították meg. Rendszeres összejöveteleket rendeznek a kutatók és a felhasználók között, összegyűjtik a megoldásra váró gondokat, illetve a hasznosításra váró tudományos eredményeket. A fajtanemesítésben például verseny bontakozott ki a hazai és a jugoszláv kutatóhelyek fajtái között. A téveszszövetség ennek a hasznát bizonyítva látja a mind jobb fajták elterjedésében, a jó hozamokban. A verseny arra is módot ad, hogy a tudósok minél előbb reagáljanak az élet által fölvetett problémákra. Ilyen volt az utóbbi években az aszályt jobban tűró fajták igénye.

A téveszszövetségben számításokat végeznek például az új szabályozók pénzügyi hatásairól. Egy, még életbe sem lépett új rendelkezés a kedvezőtlen természeti adottságú téveszkeknek hoz komoly hátrányokat. A TESZÖV lépéseket tesz annak

érdekeiben, hogy az illetékes főhatóságok vizsgálják fölül, a jogszabályok valóban az általuk kívánt hatást váltja-e ki.

Számos más feladata mellett a szövetség kulturális missziót is betölt: színház-bérlétek, a Buzakalász mind nagyobb tömegeket vonz. A tévesztagok számára üdülést, kikapcsolódást szerveznek. Tervezik, hogy méltóképpen megünnepeljék a földosztást, majd a termelőszövetkezeti mozgalom indulásának negyvenedik évfordulóját, s a téveszszervezés negyedszázados jubileumát, fölmérve, mennyit változott azóta a mezőgazdaságban dolgozók életmódja, mentalitása, társadalmi megbecsülése.

Új kulturális létesítménnyel gazdagodott Hódmezővásárhely. A városközpont egyik, a XIX. század elején emelt műemlék lakóházát népművészeti állandó kiállítással rendezték be, ahol helyet kaptak a város gazdag hagyományú textil- és agyagiparának termékei

Fűrés robotvezérléssel

Elektronikus berendezés vezérli a krivoj-rogí érclő, hely egyik nyitászini fejtesen a fűrésberendezéseket. Tervezői és alkotói a moszkvai bányaipari intézet szakemberei. Az elektronikus robot a talajviszonyoktól független a legjobb üzemmódot biztosítja. Ha például a fűrészszerkezet puha, agyagos talajt ér, akkor az elektronikus agyba továbbított információ alapján utasítást

kap a kiemelő mechanizmus, a kiemelt fűrészet megtisztítják és a fűrés folytatódhat.

A szovjet ércbányászati műszaki-tudományos fejlesztésének egyik fontos iránya a külszíni kitermelések fejlesztése. A szakemberek szerint ez a kitermelési mód jóval termelékenyebb, mint a földalatti fejtesek. Fontos tényező, hogy az önköltség is jóval alacsonyabb.